

8 noyabr - Şuşamız azadlıq, Səbuhi səhidlik zirvəsində qərar tutdu

Səhidlər haqqında danışmaq və yazmaq daim ağırlıdır. Məni bağışlayın, səhidlər bütün xalqa məxsus olub, hamının gözünün işığı, ürəyinin özəyi kimi dəyərləndirilsə də, şəhid olmuş hər hansı bir kəsin, insanın yaxını olduğu eşidilib duyulanda, daha çox narahatlıq keçiririk. Baxma da, hər neçə olsa da, o, sənin canının bir parası, soyunun, köküնün, nəslinin bir nüimanayəndəsidir. Qarabağ savaşı başlayandan xalqımız 1988-ci ildən üzü bəri erməni separatçı və terrorçu təşkilatlarının heç bir çərvivəyə, qanuna söykənməyən, torpaq iddiası nəticəsində xalqımız minlərlə şəhid, on minlərlə itkin, yaralı, əsir vermiş, indiyə qədər izi-tozu, yeri bilinməyən övladların həsrətini çəkməkdədir. Qaçın, köckünlərimizin sayı isəmilyondan o yana adlamışdır.

2020-ci ilin 27 sentyabrına qədər erməni-Azərbaycan cəbhəsində vəziyyətimiz açıncıqlı olsada, həmin gün Ermənistən ordusunun Azərbaycan ərazisinə yenidən təcavüzü nəticəsində "daha bəsdir" deyib, Azərbaycanın Ali Baş Komandani İlham Əliyev ordumuza cavab hərəkətləri həyata keçirmək tapşırığı verdi. Bu tapşırıqdan sonra erməni-Azərbaycan müharibəsində ağılagəlməz dərəcədə əsaslı dönüşlər baş vermiş, cəngavər Azərbaycan oğulları erməni qəsbkarlarının cavabını layiqincə vermişlər.

Boz qurd iddiasında bulunan ciyərlə Azərbaycan oğulları sırasında dayımnevələri Süleymanov Səbuhi və Süleymanov Heydər Ələkbər oğlu kimi iki qardaşlar da ön cərgədə addımlayanlardan, erməni qəsbkarlarını gəbərdənlərdən idilər.

Səbuhi əsgəri xidmetini başa vurub ordumuzda maxe kimi xidmət edirdi. Amma Heydəri Səbuhi müharibədə döyüş-döyüşə səfərbərliyə çağırıb Ağdam cəbhəsinə göndərmişdilər.

Səbuhi Ucar rayonunun Bərgüşad kəndindəndir. Ulu Həbibinin el-obasından, onun soyundan – kökündən gələnlərdəndir. Səbuhi qədim təhsil, məktəb və maarifçilik ənənələrinə bağlı olub, coxsayılı ziyahılar yetirmiş. Bərgüşadın öz qəhrəman oğulları ilə öyümək haqqı bəlkə də hamidan çıxdı. Səbuhi

Bərgüşad kənd 1 sayılı orta məktəbinde təhsil almışdı. Ürəyində saysız – hesabsız arzularıvardı Səbuhinin. Heyifki, bu arzuların əksəriyyəti cürcərmədi, boy atmamış qaldı. Atası Ələkbər Əliheydər oğlu dünyasını vaxtsız dəyişdiyindən, ailə maddi çətinlik məngənəsində sixildiğindən onun arzuları çiçək açmağa macal tapmayıb özü ilə o dünyaya getdi. Səbuhibək maddi çətinlik onu həvəsdən salmadı. Amma bütün bunlara baxmayaraq, Səbuhi həvəsdən düşmüşdür. Vətəninə, xalqına, torpağına, dövlətinə xidmət etməni hər şeydən üstün tuttu Səbuhi. Ordu sıralarında olub, bacarıqlı əsgər kimi yetişib, o, öz əsas misiyasını Vətənə layiqincə gərək olmaqla görmüşdü Səbuhi. Əsgəri xidmətə də elə buna görə böyük ümidiyle yollanmışdı. Ordudan tərxis olunma vaxtı çatanda komandirlərinə ürek arzusunu bəyan etmişdi. Xidmət etdiyi dövrə komandirlərinin böyük rəğbətini qazandığından onlar da Səbuhinin istəyinə qarşı çıxmış və o, Azərbaycan ordusu sıralarında

həmin dövrdən maxe kimi qulluq etməyə başlamışdır.

Bəlkə də Səbuhi maxe kimi xidmət etməyə başladıqda içində xoşbəxt gün kimi Azərbaycan əsgərinin Qarabağdakı itirilmiş torpaqlarımızda öz haqqını bərpa etmək uğrunda hələ o vaxtlar çox düşünmüşdü. Bəlkə də Səbuhi elə ilk gün əsgəri xidmətə yollananda Qarabağ barədə, onu azadlıq gününü görmək barədə daha çox düşünmüşdü. Bəlkə sonuncu dəfə evlərindən anası Südabə xanım-dan ayrılib döyüş bölgəsinə yollananda, bacıları Sədaqət, Simuzər və Səbinə ilə sağollaşanda da ürəyinə danmışdı ki, onun doğma rayona, kəndə qayıdışı şəhidlik zirvəsinə ucaldıqdan sonra baş verəcəkdir. Bəlkə də Səbuhiin içində belə bir hiss də baş qaldırmışdı ki, Azərbaycanın elm, sənət, ədəbiyyat, mədəniyyət, musiqi incisi – bütün azərbaycanlıların səcdəgahı – Şuşanın azad edilməsində digər qəhrəman Azərbaycan oğulları ilə bərabər erməni qəsbkarlarını gəbərtmək onun da tale payına düşəcəkdir. Bəlkədə Səbuhi elə buna görə şəhidlik zirvəsinə ucalmağı özünün ən böyük uğuru hesab edirdi... Bu "bəlkələri" biz sonsuz olaraq sadalayıb, sadalamamağımızdan asılı olmayaraq, Səbuhi də bize onun örnek olan döyüşü yolu, cəngavərlik bacarığı, Azərbaycan bayrağına bürünmuş Bərgüşad kəndindəki məzarıstana torpağa qoyulduğu vaxtı dünyanın özünündonduğu, dəfn zamanı onun komandirlərinin və döyüşçü dostlarının haqqında ağızdolusu danışdıqları, onun cəsarətli, yenilməz, döyüşkən və ciyərlə bir əgid əsgərlə bağlı söyledikləri oldu.

Dayım nəvəsi Səbuhi Ələkbər oğlu Süleymanovdan ordumuzun Qarabağ, xüsusiilə Şuşa uğrunda apardığı əzəmətli mübarizədən bize qalan onun qəhrəmanlıqla şəhidlik zirvəsinə ucalması oldu...

Səbuhinin cəmi 23 yaşı vardi... Bu yaşın necə dövr olduğunu yaxşı anlaysız. Çox cüssəli, məğrur, qorxmaz, cəngavər oğul idi Səbuhi. Qorxu nə idi bilməzdi. Onu tanıyanlar, onunla ünsiyyətdə olanlar hələ də inanırlar ki, Səbuhi kimi nər ürkəli bir oğul helak olar, bu dünyaya beləcə vaxtsız olaraq göz yumardı. Çünkü ölüm Səbuhinin heç bir

halda nə saxasına, nə görkəminə, nə şücaṭatınə, nə də qorxmazlığına yaraşmırı.

İnanmaq olmur ki, Səbuhi bir də doğma kəndə qayıtmayacaq, can-ciyyələri ilə canlı görüşməyəcək. Bağın başından anasını səsləməyəcək. Anası Südabə xanım bir daha onun qabağına qaçaraq "Sənə qurban olum, oğul, gəldin" kəlməsini dilə gətirməyəcəkdir. Bacıları Sədaqət, Simuzər və Səbinə onun ordu-dan məzmuniyyətə gəldiyini eşidib qucaq aça-aça qarşısına yürüüb onu qucaqlamayacaqlar.

Heyif Səbuhi də. Vaxtsız getdi dün-yadan... Bizləri də yamanca göynətdi. Amma təsəllimiz budur ki, Azərbaycanımızın qüdrət və əyilməzik simvolu olan Şuşamız uğrunda getdi Səbuhi.

İndi Şuşa azaddır. Şuşadakı qədim. Cümə məscidində donuz saxlayan mədəniyyət və mənəvi dəyərlərinə görə donuzdan fərqlənməyən erməniləri igid qəhrəmanlarımız "İti qovan"ın köməyi ilə it kimi qovdular... İndi Şuşadan hər gün azan səsi gəlir. Bərgüşad kəndindəki məzarlıqda uyuyan Səbuhinin ruhunu da sanki hər gün həmin azan səsi ziya-rət edir. Həmin azanın bəzi ilmə və na-xışlarından Səbuhinin məzarının üstünə azadlıq simfoniyasının yeni partiturası, yəni yazıları sinxronlaşaraq şaquli xətlə keçib, Səbuhiyə həsr olunmuş notları dili gətirərək deyir: "Sən Azərbaycanımızın ürəyinin özəyi olan Şuşamızın azadlığı uğrunda getdin! Yerin cənnətdə ol-sun, Səbuhi! Şəhidlər ölmür – Vətən bölmən-mür. Sən ölmədin! Sən sıramızda-san, Səbuhi!" Nə qədər Uca xalqımız var! Nə qədər bu xalqın təəssübəşərogulları var! Şuşamızdan, Qarabağımızdan Azan səsi kəsilməyəcək! Hər dəfə həmin Azan səsindən Sənin də ruhuna pay düşəcəkdir!

Rahat yat, xalqımızın qəhrəman oğlu, Səbuhi!

2020

**Nizami M mm dov
TAĞISOY,
filologiya elmləri doktru,
professor**